

Kogo szanują studenci?

WALDEMAR DYMARCZYK
UNIwersytet Łódzki

raport z badań wraz z komentarzem

Wstęp

Badanie, którego efektem jest niniejszy raport, ma swoje źródła w dyskusji, jaka wywiązała się na zajęciach – ćwiczeniach z przedmiotu projektowanie badań, realizowanych dla studentów II roku analityki społecznej¹ w Instytucie Socjologii UŁ. Początkowo, dyskusja dotyczyła zagadnień *stricte* metodologicznych (min. „jak konstruować ankietę”), lecz niebawem przerodziła się w ożywioną wymianę zdań na temat tego, „co warto badać”. Ściśle mówiąc, co może być tak interesującym zagadnieniem, by studenci z ochotą zaangażowali się w proces badawczy? Okazało się, że nośnym tematem jest problem autorytetu społecznego. Uczestnicy seminarium dość zgodnie twierdzili, że obserwowana w ostatnich czasach radykalizacja języka polityki oraz realne zdarzenia kryzysowe w obszarze globalnym i lokalnym prowokują zasadne pytania, wokół jakich wartości i będących owych wartości symbolami i instytucjonalnymi ich emanacjami warto ogniskować swoją uwagę. Wreszcie, co najistotniejsze, które z nich mogą być punktem odniesienia i swoistą „busolą” wyznaczającą kierunki wyborów moralnych i postaw życiowych. By jednak owe „znaki” wartości uznane za ważne, muszą być jako takie postrzegane.

¹ W badaniu wzięli udział studenci IV semestru w roku akademickim 2015/2016: Agnieszka Ambroszczyk, Anna Bodlak, Adrian Cizek, Mariusz Felcenloben, Bartłomiej Gieldziński, Cezary Jałmużna, Mateusz Janitzki, Kinga Kośka, Adam Krakowski, Łukasz Krygel, Maciej Marć, Marcin Oleszczyk, Natalia Osipowicz, Magdalena Płocka, Karolina Zajfert.

Krótko mówiąc, które z instytucji i symboli są godne szacunku, są poważane? O tym, głównie traktuje niniejszy sondaż.

Badana zbiorowość

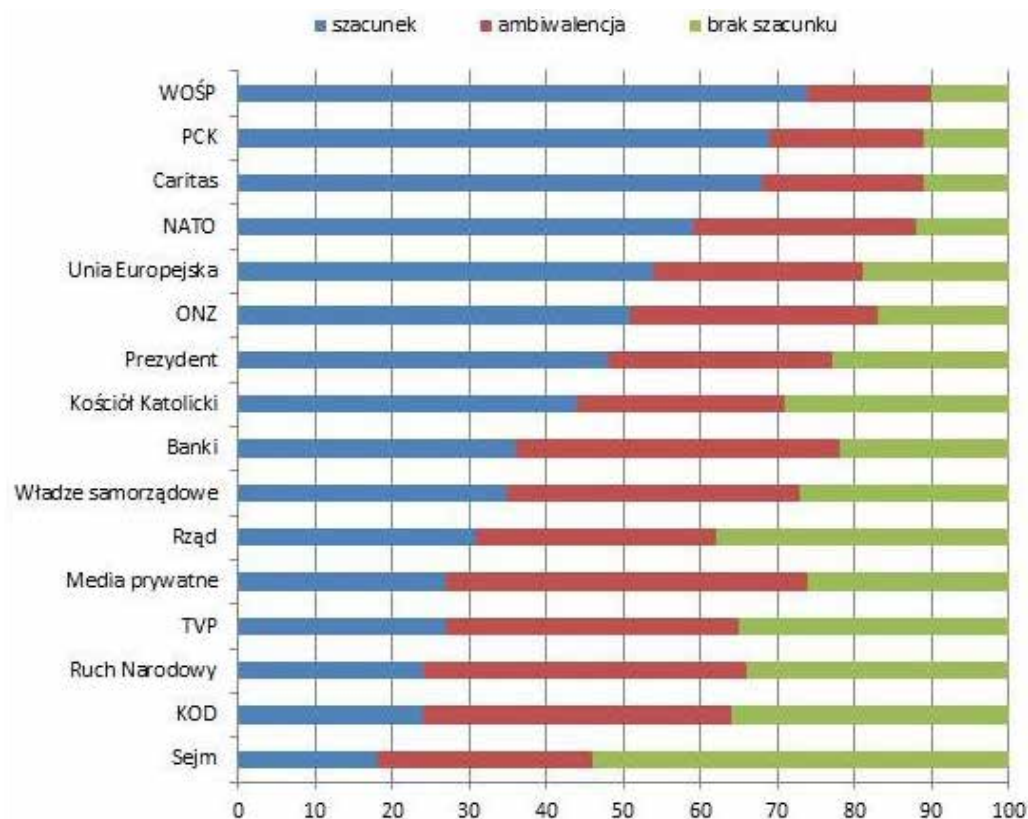
W badaniu wzięło udział 375 studentek i studentów UŁ, która to liczba odpowiadała oszacowanej minimalnej wielkości próby dla poziomu ufności $\alpha = 0,95$ i błędzie maksymalnym 0,05. Sondaż miał miejsce na wszystkich wydziałach UŁ i był w większości zrealizowany w pierwszej połowie czerwca 2016. Uwzględniono wielkość poszczególnych jednostek Uczelni i w związku z tym, liczebność zrealizowanych ankiet odpowiada kwotowo liczebności osób studiujących na poszczególnych wydziałach. Ankieterzy byli zobligowani do poszukiwania respondentów wśród różnych roczników i trybu studiów. Wypełnianie ankiety było dobrowolne z zachowaniem reguł anonimowości i poufności.

Wyniki badania

W toku dyskusji i posiłkując się przykładami dotychczasowych badań (por. raporty CBOS) autorzy badania skonstruowali listę szeregu instytucji i organizacji, które mają bezpośredni lub pośredni wpływ na ustrój państwa i charakter stosunków społecznych oraz porządek aksjologiczny i normatywny. Respondenci mogli ocenić każdy z wyróżnionych podmiotów na pięciostopniowej skali; bardzo mały szacunek/poważanie – raczej mały szacunek/poważanie – trudno powiedzieć – raczej duży szacunek/poważanie – bardzo duży szacunek/poważanie.

poważanie. Mając na uwadze większą czytelność wyników, na poniższym wykresie przedstawione zostały trzy sumaryczne oceny, czyli szacunek, postawa ambiwalentna lub nieokreślona oraz brak szacunku.

Wykres 1. Ranking prestiżu instytucji publicznych i wybranych organizacji (w %)

Źródło: opracowanie własne

Uzyskane wyniki korespondują w znacznej mierze min. z sondażami dotyczącymi zaufania społecznego. Na przykład w badaniu CBOS z lutego 2016² respondenci na pierwszych trzech

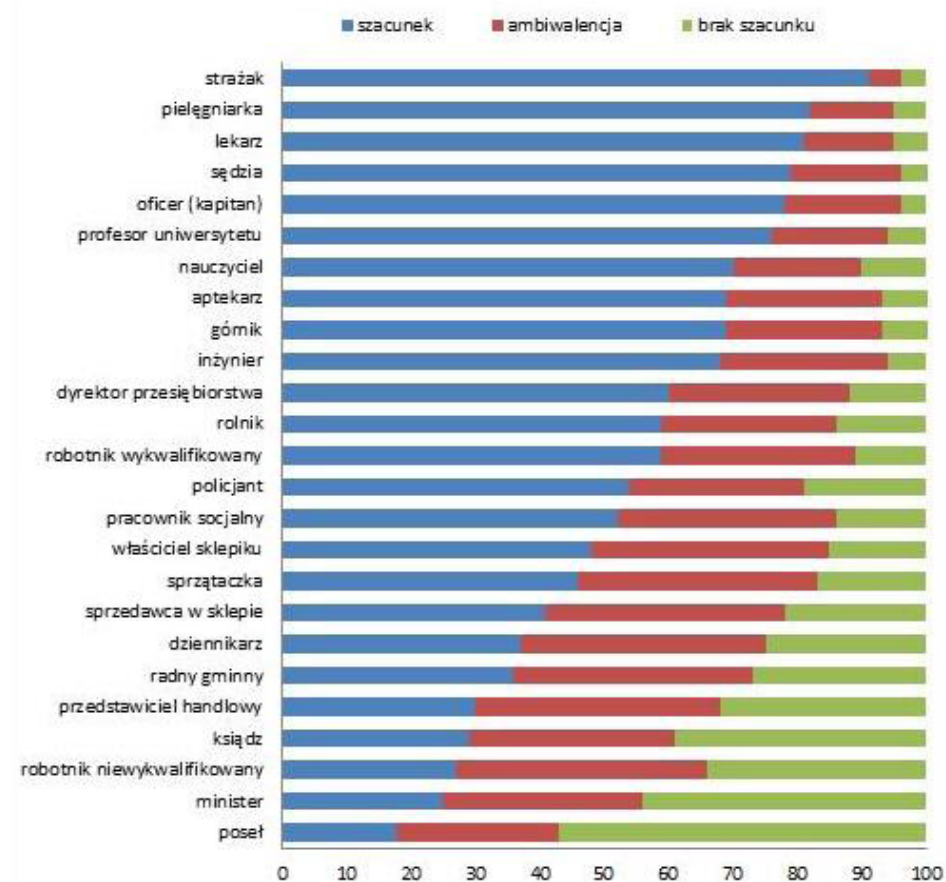
miejscach również umieścili instytucje charytatywne: WOŚP (85%), Caritas (83%) i PCK (79%). Stosunkowo wysoko cenione są instytucje międzynarodowe, których członkiem jest Polska: NATO (62%), ONZ (57%) i Unia Europejska (56%). Z podobną koherencją mamy do czynienia w przypadku dalszych miejsc w rankingach. Rządowi ufa co prawda 38% respondentów

² CBOS „Zaufanie społeczne”, komunikat nr 18/2016, http://www.cbos.pl/SPISKOM.POL/2016/K_018_16.PDF

CBOS, lecz nie ufa 50%, telewizję (bez rozgraniczania na charakter własności medium) obdarza zaufaniem i odmawia jej zaufania taki sam procent badanych, jak w przypadku rządu. Sejm (wraz z Senatem) uzyskał 30% pozytywnych wskazań i 54% negatywnych, rządowi zaś nie ufa 50% respondentów.

Kolejne pytanie dotyczyło szacunku jakim studenci obdarzają przedstawicieli wybranych zawodów i profesji.

Wykres 2. Ranking prestiżu zawodów (w %)

Źródło: opracowanie własne

Powyższa lista zawodów w pewnym stopniu jest tożsama z systematycznie prezentowaną listą CBOS³ i tak, jak poprzednio, również w tym wypadku widać podobieństwa w wyborach dokonanych przez respondentów. Trzeba jednak odnotować kilka znaczących różnic, które w dalszej części opracowania zostaną skomentowane. Studenci podobnie jak respondenci w sondażu CBOS z 2013 roku na pierwszym miejscu prestiżu zawodów wymienili strażaka (91% i 87% pozytywnych wskazań). Takie samo lub zbliżone miejsce w rankingu⁴ uzyskali: nauczyciel, rolnik, właściciel sklepu, sprzątaczkę, policjant, sprzedawca, dziennikarz, ksiądz, radny gminny, poseł. Warto jednak odnotować, że np. profesor uniwersytetu w rankingu studenckim znalazł się na szóstym miejscu, podczas gdy w badaniu CBOS był notowany na drugim. Z kolei pielęgniarka i lekarz zajmujący drugie i trzecie miejsce w ocenach studenckich, w badaniu ogólnopolskim znaleźli się odpowiednio na miejscu szóstym i ósmym. Sędzia, umieszczony na czwartej pozycji w niniejszym badaniu, w rankingu CBOS uzyskał dopiero piętnasty wynik.

Komentarz

Wnioski stawiane w niniejszym komentarzu mają raczej charakter tez czy też supozycji, które mogą stanowić przyczynek do dyskusji na temat młodej polskiej inteligencji. Należy bowiem mieć świadomość, że jednorazowy, lokalny i mocno treściowo ograniczony sondaż, nie upoważnia do formułowania daleko idących wniosków. Niemniej pewne przypuszczenia warto poczynić.

3 CBOS „Prestiż zawodów”, komunikat nr 164/2013, http://www.cbos.pl/SPISKOM.POL/2013/K_164_13.PDF

4 Należy uwzględnić, że listy zawodów w pewnym stopniu różnią się między sobą. Lista w niniejszym badaniu była zaproponowana przez studentów.

Nie przypadkiem wyniki uzyskane w badaniu studentów zostały zestawione z wynikami ogólnopolskich, dokonanych wśród mieszkańców Polski sondaży CBOS. Porównanie takie ma rzecz jasna sens, jeśli założymy, że studenci UŁ są w przybliżeniu wyrazicielami opinii, które są charakterystyczne dla ogółu ludzi w podobnym wieku i statusie społecznym. Co zatem z owych konfrontacji wynika?

Porównując pierwsze zestawienie (prestiż instytucji) trudno w zasadzie wskazać jakiegokolwiek istotne różnice pomiędzy badanymi zbiorowościami. Studenci, **podobnie** jak ogół Polaków najbardziej cenią instytucje charytatywne, szanują również międzynarodowe organizacje, do których należymy. Niskim szacunkiem obdarzają media i mają bardzo negatywne uczucia w stosunku do instytucji władzy (z wyjątkiem instytucji/osoby prezydenta). Mają niechętny stosunek do KOD-u⁵ i Ruchu Narodowego, czyli organizacji, które choć diametralnie różne w kwestiach programowych, to charakteryzujące się ostentacyjnym sposobem działania. Czy zatem teza o postępującej radykalizacji młodego pokolenia nie ma zastosowania w odniesieniu do badanej zbiorowości studentów? Pewne fakty rzeczywiście przeczą tej tezie. W sondażu pojawiło się również pytanie o udział w ostatnich wyborach parlamentarnych oraz na kogo badani oddali swe głosy? Jednocześnie uzyskane deklaracje zostały zestawione z głosami oddanymi przez ogół obywateli oraz młodzież (18–29 lat):

► Ogół wyborców: PiS – 37,6%, PO – 24,1, Kukiz'15 – 8,8, Nowoczesna.pl – 7,6%, Zjednoczona Lewica – 7,5%, PSL – 5,1%, Korwin – 4,7, Razem – 3,6%, w tym młodzież (18–29 lat): PiS – 26,6%,

5 Według przeprowadzonego w czerwcu 2016 r. przez CBOS sondażu poparcie dla KOD-u deklarowało 43% Polaków, https://twitter.com/CBOS_Info?lang=pl (CBOS Info z 12.07.2016)

PO – 14,4%, Kukiz'15 – 20,6%, Nowoczesna.pl – 7,8%, Zjednoczona Lewica – 3,4%, PSL – 3,7%, Korwin – 16,8%, Razem – 3,6%.
► Badani studenci: PiS – 23,7%, PO – 26,9%, Kukiz'15 – 12,0%, Nowoczesna.pl – 4,8%, Zjednoczona Lewica – 0,8%, PSL – 0,8%, Korwin – 10,8%, Razem – 1,2% (ponad 18% nie ujawniło swych wyborów).

Zwrot w kierunku prawej strony politycznej jest faktem. Zarówno ogół wyborców, jak i przedstawiciele młodego pokolenia *en bloc* silnie opowiedzieli się za obozem politycznym sprawującym obecnie samodzielną władzę w Polsce. Wyjątkiem byli badani studenci, którzy wyższego poparcia udzielili obecnie opozycyjnej Platformie Obywatelskiej. Partie wyraźnie odwołujące się do tradycji lewicy nie zyskały poparcia w żadnej z grup (szczególnie niskie wskazania w grupie studentów). Również charakterystyczne dla młodych wyborców *en bloc* jest stosunkowo wysokie poparcie dla partii określanych jako „antysystemowe”, czyli Kukiz'15 i Korwin. Zauważmy jednak, że studenci UŁ w porównaniu z ogółem młodych wyborców rzadziej udzielali swego głosu tym ugrupowaniom. Czy zatem mamy do czynienia z głosem **pokolenia**? Odpowiedź nie jest jednoznaczna, bowiem z jednej strony, młodzi wyborcy (także studenci) wyrażają sprzeciw wobec politycznego status quo. Życzą sobie dopływu „świeżej krwi”, której źródło znajduje się poza dotychczasowym, parlamentarnym spectrum politycznym. W tym sensie jest to też „nowa jakość”. Być może „antysystemowość” jest jedynie nośnym hasłem, które „uwiodło” młodych wyborców, lecz krytyczna postawa wobec instytucji władzy (np. sejm, rząd) wydaje się raczej trendem niż modą. Z drugiej strony, zarówno kierunek decyzji wyborczych, a jeszcze większym stopniu ocena organizacji i instytucji wyrażona w niniejszym badaniu wskazują, że zaobserwowane tendencje są

charakterystyczne zarówno dla ogółu obywateli, jak i ludzi młodych, w tym studentów. Gdy mowa o „pokoleniu” zazwyczaj oznacza to określenie pewnej kohorty, która może być opisana w oparciu o kryterium demograficzne, ale również doświadczenie jakichś szczególnych wydarzeń lub procesów. Poza niewątpliwą biegłością w obszarze nowych mediów, przekonaniu o własnych kompetencjach, czy otwartości na nowe doświadczenia, młodych ludzi charakteryzuje frustracja i lęk związane z niepewnością w obszarze zatrudnienia i szerzej ekonomicznych podstaw bytu. Owa frustracja i lęk wyraża się, między innymi, poprzez negację dotychczasowej klasy politycznej i poszukiwania alternatyw, co wyraźnie ukazuje niniejsze badanie. W tym kontekście charakterystyczne są również wyniki drugiego rankingu. Zauważmy, że najwyższym szacunkiem studenci obdarzyli przedstawicieli zawodów służebnych. W ogólnopolskim sondażu CBOS również na pierwszym miejscu znalazł się strażak, lecz zastanawiające jest, że de facto do piątego miejsca w rankingu studenckim znajdują się zawody, których charakterystyką jest służenie pomocą lub ochroną obywatelom (wyjątkiem policjant). Widoczna jest być może nie zawsze uświadomiona, lecz chyba realna potrzeba docenienia, tych którzy udzielają wsparcia w sytuacjach kryzysowych, zwłaszcza gdy sami czujemy się niepewnie. Tym bardziej, że w obu przedstawionych rankingach instytucji i przedstawiciele władzy nie cieszą się poważaniem respondentów. ☹

Waldemar Dymarczyk

Afiliacja:

Katedra Socjologii Organizacji i Zarządzania
Wydział Ekonomiczno-Socjologiczny
Uniwersytet Łódzki
ul. Rewolucji 1905 r. 41/43
90-214 Łódź
e-mail: dymarczyk.waldemar@gmail.com